

Retro a gangon

Jaroslav úr, az ismert cseh író, valamint a prágai kocsmák és sörözők beavatott ismerője hosszabb, kényszerű ágyban fekvés után jobblétre szenderül. Eme kényszerű állapotváltozása után egy ingó lajtorján találja magát, s arra eszmél, hogy felhők között mászik-mászik, egyre fölfelé. Erőlködik szegény, nehéz a kapaszkodás, meg rettenetesen meg is szomjazik, nyelve ragad szájjpadlásához. Ám megsegíti őt az Úristen, mert mielőtt teljesen kimerülne, gyöngyházfényű csapóajtóhoz vezet sorsa, az égi kiskapuhoz. Átlépi a küszöböt, mert a titkos, égi művészbejárónak is van küszöbje, s a Menny tornácán találja magát. Olyan ez éppen, mint gazdag falusi parasztház oszlopos gangja. Középen díszes kapu, egyes faragóember munkája, rajta virágok, báránycák, pufók angyalkák, kígyóként tekergőző indák, fölülről tekint égre-földre a háromszögbe foglalt Mindent Látó Szem. A bejárat mellett portásfülke, benne Szent Péter, az égi bebocsátó. A tornác előtt elhunytak, legyilkoltak, hősi halottak, sok-sok balkáni csaták és az ukrán-orsz utközetek áldozatainak végláthatatlan tömege. Várják bebocsátásukat. S ezek a bekívánczók ott a tornác előtt zúgolódnak, olyan az egész, mint a tenger morajlása nagy vihar előtt. Idegesíti a morajlás az Úristent, nagyon.

Ahogy Jaroslav úr belép a csapóajtón, előtte terem egy ártatlanul mosolygó, katonasapkás, kövérkés, számára felettébb ismerősnek tűnő alak.

- Üdv néked, húsz korszok vitéze! Végre valaki, akivel komolyan lehet beszélni!
- Nahát! - csodálkozik el Jaroslav úr, szája meg füleig szalad. - Te itt?

A kövérkés ragyogó pofával szalutál:

- Infanterist Josef Švejek, szolgálatra jelentkezem, egyéves önkéntes uram!

- Mi a fene van e fura sarkában a világnak, hogy ilyen nagy benne a lökdösődés? - tudakolja Jaroslav úr, az író, a prágai sörözők és kocsmák egyik legbeavatottabb ismerője.

- Bonyodalom - hunyorog Švejek, és a tornác előtti tömegre mutat. - Mennének befelé, de Szent Péter nem nyit kaput.

- Kik ezek? - kérdi Švejket az író.

- A harmadik balkáni és a szűk három évtizeddel későbbi orosz-ukrán háborúk hősi halottjai, eltűntjei, de leginkább az áldozatai. Majdnem mindannyian szlávok. Ők vannak legtöbben, és többnyire lyukas a fültövük. Képzeld, ezek szétlőtték az ukrán városok többségét, amazok meg Szarajevót. Én megmondtam már annak idején, hogy oda kárnak ment el császár-királyunk nagybácsikája. Őt is szétlőtték. Vagy hatot eresztettek a hasába!

Jaroslav úr meglepődik.

- Harmadik balkáni háború? Hát nem kettő volt?

Švejk vigyorog.

- Én mindig mondogattam, három az igazság! De senki nem hitt nekem, csak az az úr a bolondokházában, aki Szent Cirillnek és Metódnak vallotta magát, hogy dupla menázsit kapjon. Életem legszebb időszaka volt az, amikor éppen ott múltam az időt. Viszont a sok nyughatatlannak ott lent, a hegyek között, szúrta az abrak a seggét, s a második évezred végén kreáltak még egy balkáni zivatart. A harmadikat. Mert soha nem férnek a bőrükbe. Emezek meg a harmadik évezred elején estek egymásnak. Fura és rettentően véres csatákat vívnak egymás ellen ezek a cirillek, proxyháborúnak becézik.

Jaroslav úr csodálkozik.

- A második évezred végén? A harmadik évezred elején? Jó sokáig mászhattam én azon az örökkévalóság fene hosszú létráján! Nem is csoda, hogy ennyire megszomjaztam. Švejk, igyunk meg egy-két korsó sört valahol!

- Itt nem lehet inni. Még vizet sem.

- Milyen összefércelt világ ez?

- Az Úristen úgy segít rajtunk, hogy nem szomjazunk meg.

- Én mindig szomjas vagyok - deklarálja az író, aki törzsvendége volt minden rendes prágai sörözőnek.

S támad ekkor nagy zúgás a Mennyek kapuja előtt, megérkezik a Mindenható személyes követe, arkangyal Gábiel. Leeresztvén fénylő szárnyait hátára pakolja őket, és az íróhoz fordul:

- Ön Jaroslav Hašek, a nagy cseh író?

- Én vagyok.

- Mentsen meg bennünket! - csuklik el hangja a főangyalnak.

- Én? - képed el húsz korsók vitéze.

- Ön. Mert itt már az Úristen tudománya is csődöt mondott - azzal a portásfülkére mutat.

Jaroslav úr most néz be a csöpp ablakon, s látja ott Szent Péter urat magába roskadtnak.

Arkangyal Gábiel fátyolos hangon magyarázni kezd:

- Hosszú idő óta nem szólal már meg, az Istennek sem. Ül csak, ül, se lát, se hall, orra padlóig lóg, olykor-olykor nagyokat csuklik. A Mindenható azt hiszi, a Menny kulcsa sincs már az övében.

Jaroslav úr agyán átvillan, amikor az Állatok Világának volt szerkesztője, akkor teremtésben konkurált az Úrral is, aztán nagypéntek éjjelén egy prágai

kuplerájban az asztal alá itta feldkurát úr Otto Katzot, aki akkortájt éppen új hite vértanújának készült. Ezekkel és más hasonló cselekedeteivel megbocsáthatatlan halálos bűnöket követhetett el, idő előtt biztosan ezekért tétette le vele a kanalat Mindenhatónk.

Arkangyal Gábiel az Úr segedelmével megfejtí írónk gondolatát.

- Nyugodjon meg, uram! Hogy ki a bűnös, azt az Úristen maga dönti el. Megkísértéseiről nem ön krétáz, hanem mi, idefönt.

- Az mindjárt más. Mit tehetnék én, gyarló, kiszáradt porszem, amire az égiek nem képesek?

- A dolog nyitja infanterist Josef Švejek kezében lehet - motyogja az Úr angyala.

- De szépen beszél rólam, arkangyal úr! - lelkenedik a derék katona.

- Ön megfejtethetné e titkot - bizonytalankodik a főangyal.

- Ezért boldogítottak meg engem? Ezért szippantott magához az Ég? - szűkül szeme Jaroslav úrnak. - És szomjazhatom majd az örökkévalóság végéig?

Arkangyal Gábiel zavarában torkát köszörüli.

- Az Úristen útjai és cselekedetei kiszámíthatatlanok.

- Közhelyek, ócska panelek még itt is! - fakad ki az író, aztán a mellette álló alak felé fordul.

A derék katona ott áll rendületlenül Jaroslav úr jobbján, áhítatosan hallgatja az arkangyali száj által történő isteni megnyilatkozást Szent Péter úr különleges átváltozásáról, majd rejtélyesen így szól:

- Ja, uraim, a máriás, ha kettesben művelik, komolyabb dolog, mint bármi a világmindenségben!

S a derék katona elbeszéli szépen, hogy ideérkezésekor Szent Péter őt nem bocsátotta be a Mennyeeknek díszes kapuján, mondván, te nem vagy Isten teremtménye, hanem egy részeges pennarágó csökött agyának szüleménye, lehet, nincs is nálunk a helyed, ki kell ezt nekünk alaposan vizsgálni.

- S amíg eldőltné, mi az eljárás az ilyen kétes személyekkel szemben, mint én vagyok, itt üldögéltem a portásfülke előtt. Szünnap lehetett, mert senki nem kért bebocsáttatást. Mi ketten, Szent Péter úr és én, elkezdtünk szépen máriásozni. Egész idő alatt, míg tartott a játék, Szent Péter úr azt hajtogatta, ő az első mindenek felett. De én mindent megjátszottam, ő mindenbe belebukott. Végül tán még az üdvösséget is elnyertem volna tőle, de minthogy semmije sincsen, adóssága fejében zálogba adta nekem övéről a Szent Kapukulcsot! - s a derék katona zsebére csap, jelezvén, ott lapul a kincse.

- A kártyaparti óta nem nyitható a Mennyeeknek kapuja, mert Szent Péter úr nem rendezte mindmáig tartozását.

Arkangyal Gábiel nagyot sóhajt.

- Švejek bebocsáttatásáról még mindig nincsen döntés, hja, Isten malmai bizony lassan örölnék! Míg el nem dől megteremtésének a sorsa, a Mindenható nem parancsolhat neki.

Jaroslav úr, az író, előbb átkozni akarja nyakába szakadt balsorsát infanterist Josef Švejek miatt. Majdnem kiszalad agyara mellől, kellett nekem ilyen hülye

regényhőst kreálnom, aki ártatlanul bámul mindenki szemébe, mintha kettőig sem tudna számolni, közben pompásan csal a kártyán! De nyelvébe harap, mielőtt száját megnyitná. Hosszasan hümmög, állát sejtelmesen simogatja, s végül imigyen szól:

- Arkangyal uram! Ez nehéz eset. Amint látom, Szent Péter úr, ahogy Jurajda szakácsunk mondta volt a mentálisan összerokadt alakokról, a *gaki* állapotába esett. Most nézi a köldökét, mint a keleti bölcsek, s eltarthat még hosszú ideig, amíg megvilágosodik elméje.

- Segítsen rajtunk, író úr, az Ég is és a Föld is hálás lesz önnek ezért! Láthatja, a Mindenható Úristen is tehetetlen, mert talán nem ő teremtette Švejkot.

- Ja! - zengi Jaroslav úr, húsz korsók rendületlen vitéze. - De én isten nem vagyok. Parancsolni sem tudok. Švejk úr szuverén alak.

Arkangyal Gábrriel arca görcsbe rándul. Egész testét kínok kínja emésztheti.

Az Állatok Világa volt szerkesztője, aki egykor konkurált a Teremtővel is, mert borostyán foglalatban világra segítette Khun mérnök bolháját, megsajnálja a remegő szárnyú főangyalt:

- Arkangyal úr Gábrriel! Megmondhatja az Úristennek, hogy minden tőlem telhetőt megteszek, segítek megoldani ezt a felettébb komplikált helyzetet, amely azzal fenyeget, hogy felborulhat minden, amiről eddig azt hittük, hogy a legjobban és a legpontosabban megalkotta teremtéskor Mennyei Atyánk.

Azzal Švejk úr felé fordul, és felemeli hangját:

- Önnek, infanterist úr, tökéletesen igaza van. A máriás, ha kettesben mívelik, a legfelsőbb szintű cselekvés a Mindenségben. A művészetek művészete.

Jaroslav úr kisasztalt kér a tornácra, mellé meg két széket.

Kívánsága az Úrnak nem jelent akadályt.

- No, ülünk neki, Švejk úr! - szól az író, zsebéből kártyát vesz elő.

Míg a derék katona a lapokat keveri, Jaroslav úr az arkangyalra kacsint:

- E gordiuszi csomót én megoldom! A dolog számomra most már rettentően egyszerű. Szent Kapuőr úr nem csalhatott, azt hiszem, kezdőként nem is tudott, így Švejk úr előnye tetemesre nőtt. Viszont én éppen úgy csalthatok a kártyán, mint a derék katona, s egyszer biztosan elnyerhetem tőle a Szent Kapukulcsot. Akkor majd visszaszolgáltatom Szent Péter úrnak, akinek azonnal megszűnik a csuklása, és minden hibátlanul működhet újra, mint a teremtés kezdetétől e speciálisan avasított hájjal megkent kutyamosó megjelenéséig.

- Ön zseniális ember! - lelkendezik az Úr angyala.

- No igen! - emeli magasra ujját Jaroslav úr. - De hát ez hosszan tartó, nehéz, idegeket megviselő, felőrlő folyamat lesz. Addig is ideteremthetne az Úristen egy jó korsó sört a prágai Szent Vencel sörözőből!

Be sem fejezi mondatát az író, máris ott áll előtte hatalmas, gyöngyöző korsóban a habzó árpalé, Szent Gambrinus igazi remeke. De azonnal látja Jaroslav úr azt is, hogy nem jól van így:

- Švejk úrnak is egyet!

Az író, aki néha egyéves önkéntes képében egzisztál, látja, ez így már jobb.

Az Úristen hatalma nagy.

Aztán elkezdődik a viadal, az ádáz csata, a kettesben máriás. És folyik mind a mai napig, és ki tudja még meddig, mert hát, mint tudvalevő, ez a játék a legnagyobb, legfontosabb és legfenségesebb dolog a Mindenségben.

Ha az Úristen unja már az egészet, elküldi arkangyalát, nézné meg, mi újság a Mennyeknek kapuja előtt. Gábrriel úr még kibicelni sem tud, s ha halkan meg is kérdezi Jaroslav úrtól, író úr, hol tartunk már, mikor nyitjuk a kaput, azt feleli erre a prágai sörözők beavatott ismerője, ne zavarjon pitiáner dolgokkal, kérem, számtalanszor kinyilatkoztattam már, hogy ez a legkomplikáltabb ügy, amely a teremtés kezdete óta létrejött.

Arkangyal úr Gábrriel lendíteni próbál a dolgon:

- Az Úr úgy véli, ön, mint Švejk úr teremtő atyja, megparancsolhatja neki, hogy szolgáltatassa vissza Szent Portás úrnak a kulcsát!

Az író erre dühös képet vág:

- Mondtam már elégszer, hogy Švejk úr szuverén alak! Döntéseit én nem befolyásolhatom. Abban tökéletesen igaza van neki, hogy nem szolgáltatja vissza a kártyaadósság tisztázásáig a zálogot. Mi történne, ha visszaadná Szent Péter úr dereka díszét törlesztés nélkül, s megtudnák az esetet a máriásozók lent a földön? Egy világ dőlne bennük össze. Hogyan hihetnének ezután az Ég igazságosságában? Ezt nem akarhatja az Úristen!

Jaroslav úr arca azonban kissé megenyhül, huncutkásan mosolyog, és úgy súgja a főangyalnak:

- Én vezetek most. Lehet, nemsokára győzők. Dolgozom rajta erősen.

Még kacsint is az Úr szárnyas hírnöke felé, jelezvén, csak semmi pánik!

- Bízbanak bennem, én lépten-nyomon átejem Švejket! Igen gyenge már a koncentrációja. De könyörgöm, ne zavarjanak minket! Ám esedezve kérjük a Mennyei Seregek Urát, teremtsen ide nekünk két jó korsó sört.

- Nekem baksört! - kiáltja infanterist Josef Švejk, a derék katona. - Meg kortyocska sligovicát mellé!

S így lőn.

Mert az Úristen igazán hatalmas.

Játszik a gyerek

Bernát nyolcéves fia egy napon akváriummal állított haza. Csinos darabja lett szobájának, néha még az atya is be-bekukucskált fia birodalmába, s perceken elnézte a halacsák kergetőzését. Arany és jáspis színek villantak föl a karcsú testecskekről, megnyugtatólag hatott Bernátra is a néhány perces báméskodás.

Estefelé, amikor hazaért, rápillantott az asztalkára, észlelte, két halacska lakik a szobaasztal tavában. Reggel, amikor elhagyta a házat, nem látott egyet sem, biztosan elbújtak, gondolta.

Egy éjjel Bernát nehéz álomból szabadult.

Holdfényel telt vízi világban úszkált, mintha halacska lett volna maga is, körbelejtette a vízinövényeket, élvezte uszonyai különös mozgását. A farok játéka irányított is, meg a gyorsulást is segítette. Ha nem vigyázott, üvegfalba ütközött. Ez meg is esett vele párszor. Hátúszója testhelyzetét szabályozta, páros mellúszói irányítottak. Különösen tetszett neki a vertikális mozgás. Hasúszói és farok alatti úszói erősítették a mellúszók tevékenységét.

A felhőtlen úszkálás közben apró lökést érzett a testén. Kissé ügyetlenül fordult, nem láthatta, mi zavarta meg apró boldogságát.

Báméskodott, aztán úszkálni kezdett. Kerülte a növényeket.

Nem történt semmi.

A Hold még mindig bevilágolta az akvárium nagyobb részét.

Bernát közelebb merészkedett a vízi csillaghoz. Nem rezdült egyetlen részecskeje sem a zöld ágacskanak, amelyet majdnem megérintett fejével. Került egyet, teste simította az edény üvegfalát.

A Hold kilépett az ablakból. Homályossá vált a vízi világ.

A fenéken ülő sötétzöld kagylótutajból kivágódott egy matt, barna nyíl, amely néha aranyosan megcsillant, és megérintette hasi úszója alatt a testét. Fájdalom csapott, mint áram a testébe. Nagyot lökött a farkával. Szinte kilőtt a teste. Bernát az üvegfalba ütközött, megsédült csöppet. Itt utolérte ellenfele, ismét harapott. Érezte, egész darabot mart ki végbélnyílása környékéről.

A felszín felé iramodott volna, de támadója újra hasába akaszkodott, nem eresztette el, a csimpaszkodó terhet is cipelnie kellett. Ereje fogytán, nem menekülhetek, rángatózott Bernát.

Ellenfele habzsolta a férfi húsát.

Bernát ordítani akart, de a víz alatt nem jött hang a torkából. Kopoltyúi leálltak. Azt még látta, hogy a kagylótutaj mellett ért üvegfeneket. Jé, olyan, mint a kőrözsa a cseréptetőn!

Támadója jókorát harapott húsából.

Bernát erre fölébredt.

Hangosan zihált. Mellette alvó felesége azonnal felé tapogatott.

- Mi van veled, Bernát?
- Alighanem rosszat álmodtam.
- Kérsz egy pohár vizet?
- Nem.
- Akkor aludjunk még. Pihenjünk kicsikét.

Néhány perc múltán Bernát meglökte az asszony vállát.

- Mit akarsz?
- Fájdalmaim vannak. Hátul nagyon sajog.

Villanyt gyújtott az asszony. Megkerülte a hitvesi ágyat, kitakarta a férjét, és hangosan fölsikoltott.

- Mi van? – kérdezte ijedten Bernát.
- Csupa vér minden! És vérzik a feneked!

A mentőorvos bepakolta a szerencsétlen embert. Szirénázva rohantak a kórházba.

Bernát vérátömlesztést kapott.

- Szerencséje van! – nyugtatta páciensét a sebészfőorvos. – Rengeteg vért vesztett, az utolsó pillanatban pótoltuk önnél a hiányzó mennyiséget.

Felesége a folyosón sírdogált, aztán őt is megnyugtatták.

- Hazamegyek – mondta megkönnyebbülve az asszony. – Ki kell mosnom a véres ágyneműt és a pizsamát.

Az orvosi konzílium kutyaharapásra gondolt először, aztán elvetették ezt az eszmét.

- Hiányzik a jobb farpofájának a fele. Nagyon friss a seb. Este, lefekvéskor még teljesen ép volt ez az ember. S a harapásnyomok, ha egyáltalán azok, nézék, uraim, milyen állatfogakkal estek?

Hazaért a gyerek az iskolából.

Ledobta táskáját a padlóra, az asztal lába mellett landolt, kinyílt a fedele, kicsúsztak belőle a könyvek és a füzetek. A kölyök másik kezében apró nejlonzacskót markolt, vízzel félig, benne sötét halacska. Az akváriumba döntötte a vizet és lakóját.

- Te mit csinálsz? – kérdezte az anyja.
- Játsszom, anya.
- Mit játszol, kisfiam?
- Gladiátort, anya.
- Az akváriumban?
- Igen. Hoztam az új ellenfelet.
- Minden nap hozol egyet?
- Tegnap nem volt nyitva a bolt. De ma újra beszereztem egy pompás harcost.

Elalvás előtt nézem őket. Nagyon érdekes és izgalmas. Harcolnak egymás ellen a halak. Mint a gladiátorok az ókori Rómában. Életre-halálra.